

Zgodovina slovenske resne glasbe 20. stoletja

Niall O'Loughlin: *Novejša glasba v Sloveniji. Osebnosti in razvoj*, Slovenska matica, Ljubljana 2000, prevedla Mojca Menart

Knjiga britanskega muzikologa Nialla O'Loughlina je prevod z novimi raziskavami dopolnjene doktorske disertacije *Slovenian Composition Since the First World War*, obranjene 1978/79 na Univerzi v Leicesteru. Njen razved v Sloveniji nakazuje naslednji podatki. Od izida zadnje tematsko vsaj delno sorodne knjige, *Slovenska glasbena dela* Andreja Rijavca, sta pretekli že dobri dve desetletji. Še nedokončani zgodovinski prerez slovenske glasbe Lojzeta Lebiča, ki je sredi devetdesetih let izhajal v *Naših zborih*, je tehten glasbenozgodovinski prispevek, ki vsebinsko posega tudi v devetdeseta leta 20. stoletja. Toda Lebičeva kratka zgodovina "celotne" slovenske glasbe tako po obsegu kot vsebini in zasnovi ni primerljiva z O'Loughlinovim delom. V drugi polovici devetdesetih izdani informator o sodobnih slovenskih skladateljih Franca Križnarja, ki je opremljen z lepimi fotografijami predstavljenih ustvarjalcev Tihomirja Pinterja, pa sodi v publicistični žanr. Publikacija, zasnovana kot vrsta mini intervjujev, ne ponuja drugega mimo vrste odtržkov iz vsakdana posameznih skladateljev in izbora podatkov iz njihovega dosedanjega življenja in dela. Obstaja sicer še vrsta vrednih delnih raziskav, objavljenih v glasboslovnih revijah in

zbornikih. Vendar O'Loughlinova popotnica knjigi med slovenske bralce, izrečena na tiskovni predstavitvi – "Vesel sem, da vam lahko predstavim vašo glasbo!" –, ob omenjenem ne odzvanja le kot (nedvomno dobrodošel) glas "pogleda od zunaj", kakor je prevajalka pozdravila izid knjige. O'Loughlinove zahvalno izrečene besede imajo namreč (ne le za slovensko glasboslovje) nekoliko širši "orientacijski" pomen, ki načenja vprašanje "vpletanja neizrečenega" (V. Biti), vprašanje o primerljivem "pogledu od znotraj".

Razumevanje te sistemsko "teoretične" zagate je seveda prepuščeno bralcu, dejstvo pa je, da je prevod knjige Nialla O'Laughlina edina recentna "zaobjemajoča" študija slovenske glasbe od konca prve svetovne vojne do devetdesetih let 20. stoletja.

O'Loughlin, pri nas znan predvsem po vrsti prispevkov o sodobni slovenski resni glasbi, je vsebino študije razčlenil na trideset poglavij. Premišljeno so opremljena s številnimi notnimi izseki iz obravnavanih glasbenih del. Vendar kljub obsežnosti izvajanja, katerega *narava in namen* (11–13) želita "osvetliti zgodovinsko mesto slovenske glasbe ter pomen in značilnosti mnogih skladb", avtor ne dopušča, skladno z uvodom podanim načelom, da bi študija "prerasla razumno razmerja".

Kaže, da sta smiselna vsebinska povezava in jasen tok misli rezultat spoznavnega pristopa, za katerega so značilna tri med seboj sicer povezana, vendar teoretsko različna gledišča. Prvo prinaša splošno, tehtno odmerjeno umestitev dogodkov v zgodovinsko-idejno okolje ali, z avtorjevimi besedami, "miselni okvir", ki je bralcu dejansko

vseskozi v oporo. Razen drugega poglavja (*Slovenska glasba v času in prostoru*) skušajo obravnavane skladbe, skladatelje in idejne vzgibe umestiti v čas in prostor še naslednja poglavja: (3) *Glasbeni predhodniki*, (9) *Zgodnji omejeni vpliv Kogoja in Osterca*, (11) *Neoklasicistični simfoniki*, (12) *Slovenski protitok ljudski glasbi*, (13) *Druge povojne smeri*, (14) *Skladatelji se iščejo*, (16) *Naprej od tradicionalizma: Škerl in Merku*, (17) *Povezave z jazzom: Božič in Mihelčič*, (18) *Dvanajsttonska serialnost*, (19) *Nekateri moderni tokovi: Šivic in Štuhec*, (25) *Novi tokovi v glasbi Matičiča, Štuheca, Mihelčiča, Božiča in Srebotnjaka*, (28) *Nazaj k tradiciji?*, (29) *Mlada avantgarda in* (30) *Odkod in kam?*

Drugo gledišče razkriva kompozicijsko-tehnično plat glasbenih del. Posameznega skladatelja in njegovo ustvarjalnost, upoštevajoč časovno zaporedje, prikazuje ob kratkih opisih pomembnejših stvaritev. O'Loughlinove analitične in praktične izvajalske izkušnje tako prispevajo k vsebinski prečiščenosti zlasti naslednjih poglavij: (4) *Lucijan Marija Škerjanc*, (5) *Blaž Arnič*, (6) *Marjan Kozina*, (7) *Marij Kogoj*, (8) *Slavko Osterc*, (10) *Zvonimir Ciglič*, (15) *Uroš Krek*, (20) *Milan Stibilj, samotni svetovljan*, (21) *Jakob Jež*, (22) *Ivo Petrić*, (23) *Lojze Lebič*, (24) *Primož Ramovš*, (26) *Dramska glasba Darijana Božiča in* (27) *Vinko Globokar*.

Tretje gledišče pravzaprav dopolnjuje obe predhodni z avtorjevimi komentarji in vrednotenjem posameznih analitičnih izsledkov. O'Loughlin jih vpleta v ustrezne "postaje" evropske glasbe 20. stoletja in osvetljuje znotraj vogelnikov

ustvarjalskega razvoja posameznega skladateljskega opusa z domiselnimi, predvsem pa širokogledimi in jedrnatimi vzporednicami.

Redka stališča, ki so za slovenskega bralca morda preostra – na primer: razen simfonične in koncertantne glasbe Lucijana Marije Škerjanca, meni O'Loughlin, je "druga stran njegove glasbene osebnosti [...] manj pomembna, ne pa zanemarljiva" (20) –, kaže spričo zasnove celote razumeti kot rezultat neizbežne epistemološke samozamejitve. Ne gre za vsebinske šibkosti. Po eni plati je namreč očitno, da avtorjevo vedenje o slovenski kompozicijski praksi izhaja iz temeljitega analitičnega soočanja s posameznimi skladateljskimi opusi. Po drugi plati pa O'Loughlinovo izvajanje temelji na tako rekoč klasični glasbenohistoriografski izkušnji, za katero je značilno, da ohranja za tovrstna dela potrebno "posplošujočo natančnost" – določeno distanco, oprto na piščevo moč avtonomne glasbene in glasboslovne presoje. Oboje mu – utemeljeno – ponekod dopušča odkritosrčno priostrene formulacije, kakršna je, recimo, o skladbah, ki jih je v petdesetih letih napisal Ivo Petrić (239): "Pisal je primerno glasbo, občasno z navdihom." (Prevod je tu, kot tudi na nekaterih drugih mestih, manj posrečen. V izvirniku: "His music was competent and at times inspired.")

O'Loughlinova knjiga je v celoti dragocena študija o slovenski glasbi 20. stoletja. Verjetno je bo vesel vsak koncertni obiskovalec, poslušalec resne glasbe, pa tudi tisti, ki se z njo podrobno seznanja. Predvsem slednji bo najbrž opazil nerazumljivo in nekoliko

motečo formalno rešitev založbe. Zavraža že neustrezni naslov. Ne gre namreč za knjigo o novejši glasbi v Sloveniji: avtor obravnava izključno *slovenske skladatelje* resne (koncertne, arteficialne, umetniške) glasbe 20. stoletja in njihova glasbena dela, ne pa vseh glasb, ki sodijo v slovenski glasbeni prostor minulega stoletja. Nadalje nekoliko zbega, da zadnjemu poglavju sledijo po poglavjih razvrščeni sezname literature, ki je v celoti (vključno s partiturami, izpuščenimi iz končnega seznama) že navedena v

opombah pod glavnim besedilom, medtem ko ni potrebnega imenskega in ne – v tem primeru morda manj potrebnega, vendar ne manj uporabnega – pojmovnega kazala. Ob morebitnem ponatisu knjige pa bi bilo nemara priročno za bralca priskrbeti tudi končni seznam obravnavanih glasbenih del. Bil bi v precejšnjo pomoč pri bolj poglobljenem branju, ki si ga O'Loughlinova knjiga nedvomno zasluži.

Leon Stefanija

